

Stichting
Landelijk
Ondersteuning en
Informatiecentrum
Seniorenbeleids-
advisering

NIEUWSBRIEF

In dit nummer

Ouderen in de toekomst
Ouderenbeleid in de
toekomst
Partners in gemeentelijk
beleid
De wijk centraal
Eigen verantwoordelijkheid
van ouderen
in de samenleving
Wijkteams in de
kinderschoenen
Invoer vernieuwend welzijn

vinden van met name kwetsbare ouderen. Dat leidt er vaak toe dat geen beroep hoeft te worden gedaan op de duurdere individuele ondersteuning. Het COSBO vreest dat deze medewerkers weg worden georganiseerd met de mededeling dat ouderen het maar zelf moeten organiseren. Daarmee verdwijnt dan tegelijk de basis van welbevinden, zeker in gebieden met veel kwetsbare ouderen. En wanneer dan tevens de instandhouding van de enige ontmoetingsplek ter discussie staat, wordt het wel heel moeilijk gemaakt om aan samenzijn vorm te geven.

Daarnaast vraagt de ACO aandacht voor communicatie/informatie oudere bewoners. Informatie over de wijze waarop welzijn nieuwe stijl gaat plaatsvinden en de uitkomsten van dit proces is van belang voor alle bewoners, maar vooral ook voor de oudere bewoners. Bij de invoering van vernieuwend welzijn is het van het grootste belang om nadrukkelijk aandacht te schenken aan het laten meedenken van ouderen en het geven van specifiek op oudere bewoners gerichte, goed toegankelijke (niet alleen digitale) informatie. "Wij pleiten er voor om ouderen zelf als invalshoek te kiezen voor communicatie en informatie en minder vanuit 'instellingsdenken'.

Ook pleiten wij er voor om heel praktisch gebruik te maken van communicatiekanalen/-vormen waarmee ouderen nu al te maken hebben, bijvoorbeeld via huisartsen".

Seringenlaan 22
3442 HK
Woerden
0348 – 415995

Telefoon
e-mail
stichting.lois@worldonline.nl
website
www.loisweb.nl

*

Het bestuur van de stichting bestaat uit:

B. Strookman	voorzitter
Drs. C.P.G. Tilanus	secretaris/redactie
E.J. Bosman	penningmeester
M.T. Fambach	bestuurslid
Mw. B. van Hes	2e secretaris
Ds. G. de Klein	bestuurslid
G. v.d. Meer	bestuurslid/redactie
Mw. I. Gehner-Ellenberger	bestuurslid

*

Donateurs mogen – mits met vermelding – de Nieuwsbrief kopiëren voor hun leden en andere belangstellenden.

Redactie en lay out
Webmaster
Piet Haring
J.A. van Vliet

Op vrijdag 28 maart heeft het LOIS in Driebergen een landelijke themadag georganiseerd. Het LOIS zag zich onverwachts verplicht organisatorisch te improviseren, omdat drie bestuursleden door ziekte op het laatste moment lieten afweten. Toch blijkt achteraf bij de aanwezigen overwegend algemene tevredenheid.

Sterke zorg voor ouderen in de toekomst.

Als eerste sprak prof.dr. Jacobijn Gussekloo, afdeling Public Health en Eerstelijngeneeskunde. Er is een groot verschil tussen ouderen. Sommigen zijn veel ouder dan de fysieke leeftijd, terwijl anderen zich pas veel later oud voelen. Er zijn verschillen in opleiding en financiële situatie, lichamelijke toestand, zelfredzaamheid in het dagelijkse leven, mentale status, sociale status e.d. Bij zelfredzaamheid denken we aan: boodschappen doen, buitenshuis rondlopen, aan- en uitkleden, toiletbezoek, het beheren van financiën, e.d. Bij de mentale status denken we aan: geheugen, somberheid, angst,

OUDEREN IN DE TOEKOMST

gevoel van waardeloosheid, e.d. Een derde van de ouderen geeft aan somber te zijn. Bij de lichamelijke toestand denken we enerzijds aan lichamelijke fitheid en anderzijds aan: problemen bij zien of horen, onwillekeurig afvallen, gebruik van medicijnen, vallen, ziekenhuisopnames, e.d. De meest voorkomende problemen bij ouderen boven de 85 jaar hebben te maken met beperkingen in het staan of lopen en het hebben van pijn. Bij het sociale domein staat het zich nauw verbonden voelen en het hebben van een vriend of vriendin tegenover het gevoel van leegte en het zich in de steek gelaten voelen. Ongeveer een derde van de ouderen voelt zich eenzaam. Ouderen

met een complexe problematiek verliezen sneller hun balans. Toch zijn de meeste ouderen heel actief bezig hun balans te bewaren. Het gaat erom of men zich zielig voelt of dat men zielig is. Men tracht de oorzaak weg te nemen, aanvaardt zijn beperkingen en vermindert zijn sombere gevoelens. Belangrijk is positief en in balans te blijven, sombere gevoelens te verminderen, uitgaan van wat men wel kan en trachten de regie in je eigen leven zo lang mogelijk vast te houden. Vele ouderen verwachten weinig van zorgverleners. De zorg voor ouderen vraagt een ingewikkeld samenspel tussen huisarts, mantelzorg, ondersteuning vanuit het welzijn, verpleging en verzorging. Doel moet zijn, dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig wonen. Probeer zo veel mogelijk wijkgericht te werken en de schotten tussen hulpverleners weg te nemen.

Dit vraagt een samenwerkend netwerk van alle zorgverleners rond de oudere, Dit vraagt ook een actieve inzet van de gemeente en een nieuw financieringssysteem. Bezuinigingen en

aanpassing van de regelgeving kunnen samenwerken in de weg staan. Laat de doelgroep zo veel mogelijk meedoen. De wensen en doelen van ouderen zijn een belangrijke leidraad. Inbreng van ouderen bij het vormgeven van beleid zijn zeer belangrijk.

Partners in gemeentelijk beleid.

De volgende spreker Jan Lamers, oud wethouder van de gemeente Venlo, sluit hierop aan. Hij was erg betrokken bij het oprichten van VenloDroom. VenloDroom is een nieuwe aanpak van wijkwerk. De verzorgingsstaat waar we zoveel in geïnvesteerd hebben, loopt vast. De verzorgingsstaat loopt in veel opzichten tegen haar grenzen aan. In organisatorische zin is er sprake van bureaucratie en regelzucht. In democratische zin moeten we

nieuwe inhoud geven aan lokale democratie en betrokkenheid. In financiële zin lopen we vast op de grenzen van financiële solidariteit.

We moeten echt anders leren or-

**OUDER WORDEN
IS
EIGENLIJK
BEST VERNIEUWEND**

Loesje

ganiseren. Uitgangspunten daarbij zijn::

Nabijheid: de zorg moet uitgaan van mensen in de wijk. Persoonlijke verzorging en verpleegkundige functies moeten altijd door professionals gewaarborgd kunnen worden, maar daaromheen zijn allerlei andere functies mogelijk.

Minder regeldruk en meer regelruimte. Er moet meer vrijheid zijn voor samenwerken zonder beklemmende bureaucratie.

Gezamenlijke uitvoering. We moeten burgers en zorgverleners niet indelen in consument of leverancier, maar er is sprake van gezamenlijke verantwoordelijkheid. Dit is de basis voor echte democratie. Mensen zijn zeker bereid om ook in zorg en welzijn in brede zin hun handen uit de mouwen te steken, maar wel in samenwerking met de professionals.

Om dit te bereiken worden in de wijk twee kerngroepen opgericht. De ene bestaat uit professionals, die betrokken zijn bij wonen, welzijn en zorg. Dit team moet mogelijkheden scheppen. Professionals moeten zich niet baseren op indicaties, die burgers het 'recht' geven op bepaalde soorten zorg. Het andere team bestaat uit vertegenwoordigers van particuliere organisaties en verenigingen, die in de wijk aanwezig zijn. Men doet een beroep op de burger, maar

geeft tegelijkertijd toegang tot de voorzieningen die in de wijk aanwezig zijn. Beide kerngroepen geven gezamenlijk vorm aan de wijkopbouw door in gezamenlijkheid diensten en voorzieningen te arrangeren. Uitgegaan wordt van de mogelijkheden, die in de wijk aanwezig zijn. Professionals hebben veel meer de taak van coachen en ondersteunen. Het gaat hierbij niet alleen om zorg, maar om een totaalaanpak van uiteenlopende levensgebieden. Juist door gezamenlijk op te trekken – bewoners, overheid, zorgverzekeraars en zorg- en welzijnsaanbieders – is veel mogelijk en biedt kansen voor de toekomst.

De bewoners blijven hierbij aanzet. Het gaat hierbij om wat werkelijk in de wijk leeft. Ze worden daarbij ondersteund door het welzijnswerk (opbouwwerk), de gemeente (stadsdeelmanager) en de woningcorporatie (buurtcoördinator). Gezamenlijk zorgen zij voor en onderhouden zij een buurtcentrum, dat centraal staat in een groot aantal diensten en activiteiten. Het centrum kent kleinschalige en flexibele vormen van ontmoeting en dagbesteding en is toegankelijk voor élle bewoners van de wijk. Van hieruit worden activiteiten georganiseerd in gezamenlijkheid. Samen wat kan en apart wat moet. Hierbij worden ook mensen met een beperking ingezet in combinatie met de nieuwe Wmo en de Participatiewet.

De wijk centraal

Deze nieuwe aanpak vraagt zowel een andere rolvulling van professionals, maar vooral ook van burgers. Dit was de inhoud van de inbreng van professor Anjo Geluk, sociologe en publiciste van Denktank 60+ Noord uit Groningen.

Wij worden anders oud dan onze ouders. Het wordt nooit meer zoals bij onze ouders. Oude vormen van solidariteit staan onder druk of verdwijnen. Dat heeft ook zijn goede kanten. Toch wordt er zorgelijk gedaan over ouderen. We worden steeds jonger als oud beschouwd, maar worden tegelijkertijd steeds ouder. Dit legt een claim op ons handelen. We moeten inspelen op deze ontwikkelingen door eraan deel te nemen. Er wordt van ons een actieve aanpak verwacht, onder meer in onze buurt, wijk of dorp.

Gelukkig en gezond oud worden gaat niet vanzelf. We moeten zorgen, dat we de regie zo veel mogelijk in eigen hand houden. Daarom moeten we meedoen in de samenleving, maar wel in een actieve en vernieuwende wijze. We moeten uitgaan van de vraag en dan improviseren en experimenteren. Er is geen pasklaar antwoord. We moeten zelf de zaak in handen nemen en onze medeburgers uitnodigen mee te doen. Vitale ouderen en jongeren

gaan samen aan de slag in lokale initiatieven en netwerken. Zoek dat thuis in je wijk, dorp of buurt in kleinschalige, overzichtelijke projecten als onderdeel van een groter geheel. Als men de medeburgers op de juiste wijze benadert, vindt men vaak bereidheid een bijdrage te leveren. Participeren krijgt dan een positieve betekenis in tegenstelling van wat men veelal hieronder verstaat.

Dit vraagt wel een systematische aanpak. Begin met na te gaan, wat er in de buurt leeft en vooral waar de buurt verbeterd kan worden. Doe dat samen met een groepje wijkbewoners in een soort rondetafelgesprek. Ga na wat er goed gaat in de wijk en wat er verbeterd kan worden. Ga na, wie er nog meer actief zijn in de wijk en een verdere rol kan spelen. Stel daarbij prioriteiten en bepaal hoe je het zult aanpakken. Er zijn in Nederland reeds een aantal voorbeelden te noemen van dit soort aanpak in de vorm van particulier initiatief of van coöperatie. De basis voor deze aanpak ligt in gemeenschapszin en de bereidheid eigen kennis en ervaring in te zetten. Zit niet vast aan vastgeroeste vormen, maar durf te experimenteren. Van belang is wel, dat de overheid dit soort initiatieven ondersteunt en faciliteert. Dit vraagt een flexibel denkende overheid.

“Ouder worden is eigenlijk best vernieuwend” (Loesje)

OUDERENBELEID IN DE TOEKOMST

Op onze themadag konden de deelnemers in workshops in gesprek gaan met Wim van Kreij. Wim van Kreij is secretaris van de stichting Neienrode en tevens lid van de Raad van aanbeveling van het LOIS.

Zorg en welzijn zullen anders georganiseerd moeten worden. Er zal meer moeten worden uitgegaan van sociale wijkteams in de buurt, waarbij ouderen zelf in netwerken participeren. Er komt een menselijk proces op gang, waarin veel zal veranderen. Vernieuwen moet wel tot verbetering leiden. Burgers moeten meer worden betrokken bij signaleren, samenwerken en steun geven. Niet alleen de gemeente, maar ook woningbouwcorporaties, scholen, projecten zoals Galm en gezamenlijke activiteiten zoals 'Samen uit' of 'Samen genieten voor 65+' zullen

een onderdeel moeten vormen van wijkgericht werken. Wijkgericht werken is dus duidelijk meer dan zorgen voor elkaar. Welzijnsorganisaties die werken voor ouderen en kwetsbare ouderen moeten volop worden betrokken bij de sociale wijkteams. Van belang is het samen te werken met vrijwilligers en mantelzorgers. Verandering en verbetering betekent zeker: vraaggestuurd werken!

Vernieuwing verloopt in de huidige situatie bij gemeenteraden, colleges van Burgemeester en wethouders en ambtenaren star. De gelden van de gemeente moeten goed worden besteed. Die gelden zijn niet geoormerkt, maar mogen ook niet aan lantaarnpalen worden uitgegeven. Er zijn wel beleidsplannen, maar geen activiteitenplannen.

Het gevoel leeft, dat de beleidsmakers van de gemeenten ook niet precies weten hoe het allemaal uitgewerkt moet worden. Er is verschil tussen een beleidsplan voor de gemeente maken en er in

de praktijk uitvoering aan geven. Werken met sociale wijkteams en met sociale netwerken in de wijk moet door de seniorenraden goed worden gevolgd. Participatie door ouderen in de wijken en in de wijkteams moet worden gestimuleerd. Ouderen moeten van het begin af aan worden betrokken bij de uitvoering. Men moet vanuit het ouderenteam of vanuit de ouderenorganisaties meedoen in pilots in de wijken. Een aantal seniorenraden heb-

ben voor de gemeentelijke verkiezingen een politiek manifest opgesteld betreffende wonen, zorg en welzijn voor ouderen en kwetsbare ouderen. Men heeft de politieke partijen in de gemeente verzocht de inhoud op te nemen in het verkiezingsprogramma. Na de verkiezingen heeft de seniorenraad het initiatief genomen met de nieuwe raadsleden een avond te beleggen om samen het manifest in de praktijk uit te werken.

PARTNERS IN GEMEENTELIJK BELEID

Op onze themadag konden de deelnemers in workshops in gesprek gaan met Jan Lamers, de inleider in de ochtend. Sinds de jaren '80 was er het marktmechanisme. Daarna is er de 'vernieuwingsdrang' gekomen. Gemeenten zijn begonnen met het scheiden van wonen en zorg. Men is daarbij veelal begonnen met de zorg en schuift de inventarisatie van wonen op langere termijn. De processen lopen niet synchroon. Bij gemeenten moet alles minder gaan kosten. De zaken moeten efficiënter wor-

den aangepakt. Gemeenten zijn weliswaar druk met het sociaal domein, maar alles wordt te abstract weergegeven. Het zijn vaak stroperige processen geworden om enig resultaat te bereiken. Het resultaat nu is dat te weinig en te laat de beleidsstukken worden ontvangen. De efficiency moet beter. De overheid wisselt met personeel en medewerkers. Daardoor is consistent beleid nauwelijks mogelijk. Dit laatste geldt echter ook voor seniorenraden. Er wordt meer actie gewenst richting gemeenten. Men moet

meer met de vuist op tafel slaan, wil men iets bereiken.

Er zijn koninkrijkjes ontstaan en bureaucratie blijft een rol spelen. De meeste beleidsambtenaren zouden nooit verder gaan dan bestuurskunde. Soms speelt eigenbelang een rol. Gemeenten halen veel naar zich toe. Alles is één loket geworden. Er is geen diversiteit binnen de gemeente.

Er zijn nu 408 gemeenten autonoom. Er is tussen de gemeenten geen eenduidig procesplan. Soms gaan processen precies andersom. Beleidsambtenaren zeggen maar al te vaak, dat 'alle organisaties het met het voorliggende stuk eens zijn'. Dan is een gewenste uitspraak over ouderenbeleid bij voorbaat kansloos. Er zou meer aandacht voor ambtenaren kunnen zijn en hen kunnen vragen naar de ervaringen. Natuurlijk hebben gemeenten vaak al vaste afspraken gemaakt. Deze afspraken gelden echter maximaal twee jaar. Zet de stakeholders bij elkaar en probeer het proces om te draaien. Netwerken en wandelgangen zijn zeer belangrijk. Nodig politiek uit voor gesprekken over ouderenbeleid. Gemeenten zijn niet in staat zonder medewerking van bewoners, seniorenraden, instellingen e.d. de uitvoering van de transitie voortvarend ter hand te nemen. Gemeenten moeten meer gebruik maken van Wmo-, Cliënten-, Gehandicapten- en Seniorenraden. Gemeenteraden zouden geen

stuk over ouderenzorg moeten accepteren zonder de autorisatie van de seniorenraad. Dit moet duidelijker in regelgeving worden vastgelegd. Er worden wel convenanten opgesteld, maar de uitwerking daarvan is vaak weerbarstig. Naast de bestaande Wmo-raden worden andere raden veelal zeer gerespecteerd. Dat zien we bijvoorbeeld in Venlo. Samenwerking ook op de lange termijn wordt op prijs gesteld. Samenhang is belangrijk, maar ook de eigen ervaringen van seniorenraden.

Zorg en welzijn gaan over de inhoud, dus bottom up met een vorm van participatie. Juist nu moet worden ingezet op burgerparticipatie! Draagvlak creëren! Vitale ouderen moeten het draagvlak worden. Seniorenraden en ouderenbonden moeten juist nu in gesprek blijven. Wat kan je voor elkaar doen? Ouderenbonden zijn vaak te intern gericht. Men moet weg van de verouderde vakbondsmentaliteit. Ouderenbonden zouden meer met seniorenraden moeten optrekken.

De seniorenraden zijn de oren en ogen van de ouderensamenleving. De gewenste verstengeling moet niet één richting uitgaan. Er moet zeker iets gebeuren. Men moet de vinger aan de pols houden. Het is zaak een goede visie over ouderenzorg te ontwikkelen in samenwerking met andere partijen. Visieontwikkeling is belang-

rijk, meer wijkgericht werken. Er zijn voorbeelden van bestaande en goed functionerende wijkplatforms. Deze kunnen ook elders worden gevormd.

We moeten ons zelf anders organiseren. We moeten een breed platform met andere organisaties en de gemeente opzetten. Qua kansen is het nu een interessante tijd. De veranderingen zijn groot. Het is en blijft een leerproces. Geef het nieuwe beleid een ander kader met minder regels en meer vrijheid. 'Maak een website, zorg voor draagvlak via mail en telefoon om informatie aan ouderen te geven'. Het is ongewenst de seniorenraden overbodig te laten worden. Vele aanwezigen wensen een zelfstandige seniorenraad.

Men wil géén onderdeel van een Wmo-raad zijn.

Er mogen geen mensen tussen wal en schip vallen. Bij de achterban is onzekerheid troef. De ervaringen van mantelzorgers zouden ook wel eens in kaart gebracht kunnen worden. Een goede klachtenregeling en goede contacten met de achterban zijn gewenst. Het hoogste belang is het belang van de cliënt. Men moet kijken naar eigen klankbordgroepen. Men moet er zelf hard achter aan blijven zitten. Ad hoc elders advies vragen moet mogelijk zijn

en blijven voor kenniservaring. Er zouden technieken moeten worden ontwikkeld om meer van elkaar te leren.

Jan Lamers vat de discussie samen:

Het formeren van wijkteams is essentieel in de nabije toekomst. Hij en vele anderen hebben gezien dat de verzorgingsstaat, waarin zoveel is geïnvesteerd, is vastgelopen en in veel opzichten tegen haar grenzen aanzit: in organisatorische zin (bureaucratieën, regelzucht), in (politiek) democratische zin (hoe geven we nieuwe inhoud aan lokale democratie en betrokkenheid) en zeker ook in financiële zin (hoe ver reikt financiële solidariteit?). Mensen zijn

zeker bereid om ook in zorg en welzijn in brede zin hun handen uit de mouwen te steken, maar er zijn grenzen. Het draagvlak voor de grote veranderingen die op stapel staan hangt o.a. af van het gevoel dat mensen hebben dat zorg 'over de schutting wordt gegooid'. Hij pleit ervoor dat men helder moet zijn dat persoonlijke verzorging en verpleegkundige functies altijd door professionals gewaarborgd moeten kunnen worden. Zorgverzekeringen zijn belangrijk, maar eenvoud is beter hanteerbaar. Een groot deel van

In gesprek met Jan Lamers

ex-wethouder van Venlo

de winst kan worden behaald in allerlei functies daarvoor en daar omheen.

Verder:

Weet wat speelt in het sociale domein en investeer daar in. Alles moet binnenkort worden aangepakt. Laat seniorenraden zich daarop oriënteren.

Men moet investeren in de relatie met beleidsambtenaren; Men moet op zoek naar wat men als seniorenraad het beste kan bijdragen. Regel veel aan de voorkant en laat zien wat een seniorenraad uniek maakt.

Men moet investeren in cocreëren (met gemeente, andere organisaties en instellingen)

DE WIJK CENTRAAL

Op onze themadag konden de deelnemers in workshops in gesprek gaan met professor Anjo Geluk, sociologe en publiciste van Denktank 60+ Noord uit Groningen. Anjo ging in de workshop nader in op de lezing, die ze die ochtend had gegeven, en wel aan de hand van drie stellingen.

Er zijn grenzen aan het beroep dat overheden (rijk, gemeente) op vrijwilligers kunnen doen.

Om te beginnen doet de overheid niet expliciet een beroep op de vrijwilliger. Het wordt wel zo gevoeld, maar vrijwilligerswerk is nog steeds niet verplicht. Zodra vrijwilligerswerk verplicht wordt is het geen vrijwilligerswerk meer. Wel is het zo, dat wanneer de

overheid zich terugtrekt er altijd wel weer vrijwilligers opstaan om de ontstane gaten te vullen. Een vrijwilliger moet vooral doen wat bij hem of haar past. Vrijwilligerswerk is iets anders dan mantelzorg. Mantelzorg is heel vaak niet vrijwillig.

Een buurthuis of een huiskamer zoals in Venlo is erg belangrijk om de match tussen vrager en aanbod in de wijk te kunnen maken. Ook het open houden van buurthuizen wordt steeds meer gedaan door vrijwilligers. Bijkomend probleem hierbij is, dat sommige doelgroepen door de vrijwilligers worden uitgesloten. Soms vraagt de gemeente om juist veel aandacht aan een doelgroep te besteden, b.v. hangjongeren. Dat roept bij sommigen weerstand op. Je moet zelf – en niet de overheid – je grenzen bepalen.

Kinderen zijn moreel verplicht om voor hun ouders te zorgen,

ook al wonen ze niet in dezelfde wijk of hetzelfde dorp. Ze kunnen deze zorg niet overlaten aan andere wijkbewoners.

In het buurland Duitsland ben je volgens de wet verplicht om voor eerstegraads familie te zorgen. Moet de overheid die zorg van je overnemen, dan volgt een pittige rekening. In de zuidelijke landen is het ook heel gewoon, dat mensen voor elkaar zorgen. In Duitsland wonen vaak drie generaties in een huis. Dit heeft ook weer voordelen, omdat grootouders dan voor hun kleinkinderen kunnen zorgen als de ouders werken. Nederland is de uitzondering. Hier is het de laatste halve eeuw de norm geworden dat een groot deel van de zorg wordt

overgenomen door de gemeenschap. Daarvóór was de zorg in volgorde voor kinderen, kerk en staat.

Een enkeling is met de stelling eens, maar bij de meesten roept ze nogal wat weerstand op. Het woord moeten is per definitie niet geliefd. De deelnemers vinden dat ouders wel voor kinderen moeten zorgen, maar de kinderen niet voor hun ouders. De meeste kinderen hebben daar tegenwoordig ook helemaal geen tijd voor. De meeste kinderen zijn ook niet zo gehuisvest, dat ze ruimte hebben

voor hun ouders. Een mogelijke oplossing is een kangeroewoning in de tuin. Een aantal deelnemers is ook bang, dat ze hun zelfstandigheid verliezen door de zorg en bemoeizucht van kinderen.

Conclusie: wel vrijwillig, maar niet verplicht.

Driekwart van de ouderen is vitaal en moet een grote bijdrage leveren aan de samenleving, o.a. in wijk en buurt.

Ook hier roept het woord moeten weerstand op. Men is van oordeel, dat heel veel ouderen al een bijdrage leveren aan de samenleving. De vrijwilliger loopt het risico, dat de grens tussen vrijwilligerswerk en professionele ondersteuning vervaagt of overschreden wordt.

Ook hier wordt gewezen op de klik tussen vraag en aanbod. Als je veel vrijwilligerswerk doet, zou je best wel wat belastingaftrek kunnen krijgen.

Over het algemeen vindt men dat de vrijwilliger flexibeler is dan de ambtenaar. Ook hij of zij moet kandelen. Zo regelde bijvoorbeeld een vrijwilligersorganisatie het vervoer voor personen naar de dagopvang. Men had alleen van de gemeente een parkeervergunning nodig en die werd niet verstrekt.

*In gesprek
met professor
Anjo Geluk*

Eigen verantwoordelijkheid van ouderen in de samenleving

Op onze themadag konden de deelnemers in workshops in gesprek gaan met Gerrit de Klein. Gerrit de Klein is dominee en lid van het bestuur van LOIS.

De seniorenraden hebben te maken met verschillende contactpersonen. Voor informatievoorziening en regelmatig overleg hebben ze vooral contact met de ouderenbonden bij de invulling van het beleid. Men koppelt dat daarna ook terug zodat er wederkerigheid ontstaat. Daarnaast heeft men te maken met

'de subtiele wethouder' die vaak op een allerlaatste moment de adviesraad om advies vraagt en dat binnen een zo korte termijn verwacht dat de ruimte om een inhoudelijk afgewogen advies te formuleren vaak ontbreekt. Zoiets werkt frustrerend en doet geen goed aan de verhouding tussen raadontvanger en raadgever. Investeren in relaties door vooral te

investeren in persoonlijk contact is dan ook van belang.

Er is onderscheid tussen advies en belangenbehartiging. Belangenbehartiging kan vanuit de identiteit en het mandaat dat zij heeft tegengesteld zijn aan bijvoorbeeld het geplande ouderenbeleid. Ze kan de vorm hebben van tegenstelling of tegenstand. Advisering neemt geen tegenstellingen in. Ze geeft aan, hoe het

ook zou kunnen of wat nagelaten zou kunnen worden. Ze heeft geen actief deelname-mandaat. Ze is geen partij in

het dossier, ze is raadgever, adviseur. Adviesraden moeten juist omdat zij geen bindend adviesrecht hebben zorg dragen dat de adviezen die gegeven worden kundig onderbouwd zijn en helder verwoord. Communicatie is het voertuig van de advisering en zoals een auto wordt onderhouden door af en toe langs de APK keuringsdienst te gaan, zo hebben adviesraden de verantwoor-

In gesprek met Gerrit de Klein

delijkheid hun communicatie op orde te hebben en te houden.

Eigen verantwoordelijkheid mag naast dat van de raden ook gelden voor de burgers. Een deelnemer geeft vanuit eigen ervaringen de suggestie om de hulp vragende burger zelf de concrete invulling van die hulpvraag te laten ontdekken. Als voorbeeld noemde hij iemand die hij had

ontmoet 'die de deur niet meer uitkwam'. "Ik ben eens met hem aan de keukentafel gaan zitten en heb gevraagd of een aanstaande bijeenkomst in het buurthuis niet iets was waar wij samen maar eens heen zouden gaan". Het resultaat was dat ze samen gingen en de eerst hulp vragende burger gaandeweg een hulp biedende burger is geworden door er op uit te gaan om te helpen.

THEMAMIDDAGEN Het LOIS heeft op 10 april een themadag gegeven aan de seniorenraad in Hulst. Onderwerpen daar waren: De functie van seniorenraden en Effectief adviseren. Het LOIS heeft daarnaast op 2 mei een themadag gegeven aan de seniorenraad in Arnhem. Daar hebben we 's morgens het thema Effectief adviseren behandeld en 's middags hebben we op hun verzoek een gesprek geleid tussen de seniorenraad en de ouderenbonden. Voor zover uit de reacties op te maken zijn beide dagen zeer goed bevallen. Mogelijk dat we in het volgende nieuwsblad ook meer inhoudelijk op de besproken thema's ingaan. Mocht u het op prijs stellen, dat we een themadag of –middag voor u verzorgen, dan kunt u altijd contact opnemen met ons secretariaat.

GAANDE EN KOMENDE MAN

Onze voorzitter
Mr. ing. L. Springeling
heeft zijn bestuurslid-
maatschap van het
LOIS opgegeven.
Wij zijn hem erg
dankbaar voor de
periode, dat hij het
voorzitterschap heeft
bekleed, en de inzet
die hij daarbij heeft
getoond. Inmiddels
heeft het bestuur het
voorzitterschap
overgedragen aan
Bram Strookman.
Wij hopen onder zijn
leiding verdere vorm
te kunnen geven aan
de ontwikkeling van
het LOIS.

DRINGENDE OPROEP

Ons bestuurslid
mw. I. Gehner-Ellenberger en
onze penningmeester
J. Bosman hebben beiden te
kennen gegeven over redelijk
korte tijd het
bestuurslidmaatschap te
willen opgeven. Daarom
zoeken we heel dringend:

**Een nieuwe penningmeester.
Een nieuw bestuurslid,
bij voorkeur een vrouw.**

Mocht u belangstelling
hebben voor of nadere
informatie willen hebben over
deze functies, dan wordt u met
klem verzocht contact op te
nemen met onze secretaris:
Kees Tilanus,
Seringenlaan 22, 3442 HK
Woerden, 0348 415 995,
c.tilanus@inter.nl.net

Mocht u zelf geen
belangstelling hebben,
maar wel iemand weten
die mogelijk
wel belangstelling heeft,
wilt u dat dan
ook aan onze secretaris
doorgeven.

bestuursleden LOIS

1 E.J. Bosman	5 G. v. d. Meer
2 M.T. Fambach	6 Drs. C.P.G. Tilanus
3 Mw. B. van Hes	7 B. Strookman
4 Mw. I. Gehner-Ellenberger	8 Ds. G. de Klein

In vele gemeenten wordt een aanzet gegeven in de ontwikkeling van wijkteams. Men wil meer integrale dienstverlening bieden door vergaande samenwerking en afstemming tussen organisaties per wijk te stimuleren. Zo zullen professionals die ervaring hebben met individuele hulpverlening moeten gaan samenwerken met professionals die gebiedgericht werken en meer uitgaan van collectieve voorzieningen. Men gaat meer uit van ondersteunen en sociale hulpverlening. Men wil zowel meer individueel maatwerk realiseren als een breder sociaal beleid. Dit laatste is meer gericht op een integrale benadering, het vergroten van de zelfredzaamheid van burgers en het aanboren van lokale 'burgerkracht'. De Hogeschool Utrecht heeft in Utrecht, Zeist, Wijk bij Duurstede en Nieuwegein nagegaan hoe hieraan wordt gewerkt.

Kenmerken van deze ontwikkeling zijn: Beter gebruik maken van het schaalniveau van een wijk of buurt om dienstverlening meer nabij en herkenbaar te organiseren; Collectieve en individuele arrangementen met elkaar verbinden. Zorg en welzijn beter op elkaar afstemmen.

De kennis en kunde van diverse sociale professionals in een gezamenlijk verband brengen zodat verschillende deskundigheden en methodieken op elkaar kunnen worden afgestemd. De bestaan-

wijkteams in de kinder- schoenen

de verkokering en versnippering worden doorbroken.

Men constateert dat er gemeenschappelijke uitgangspunten zijn:

Een ontwikkeling naar participatie en informele netwerken.

Een verschuiving van georganiseerde voorzieningen naar faciliterende voorzieningen.

Een verschuiving van individuele voorzieningen naar collectieve voorzieningen.

Een verschuiving van zorg naar welzijn en naar samenwerking tussen de domeinen.

Waar voorheen iedere organisatie haar eigen aanbod deed aan de cliënt, wordt nu door de lokale overheid en maatschappelijke partners ingezet op meer integrale werkwijzen.

Overleg en afstemming tussen diverse professionals, waarbij onderlinge visie en uitgangspunten worden uitgewisseld (netwerkbenadering), schijnen redelijk te zijn ontwikkeld. Dit betekent echter nog

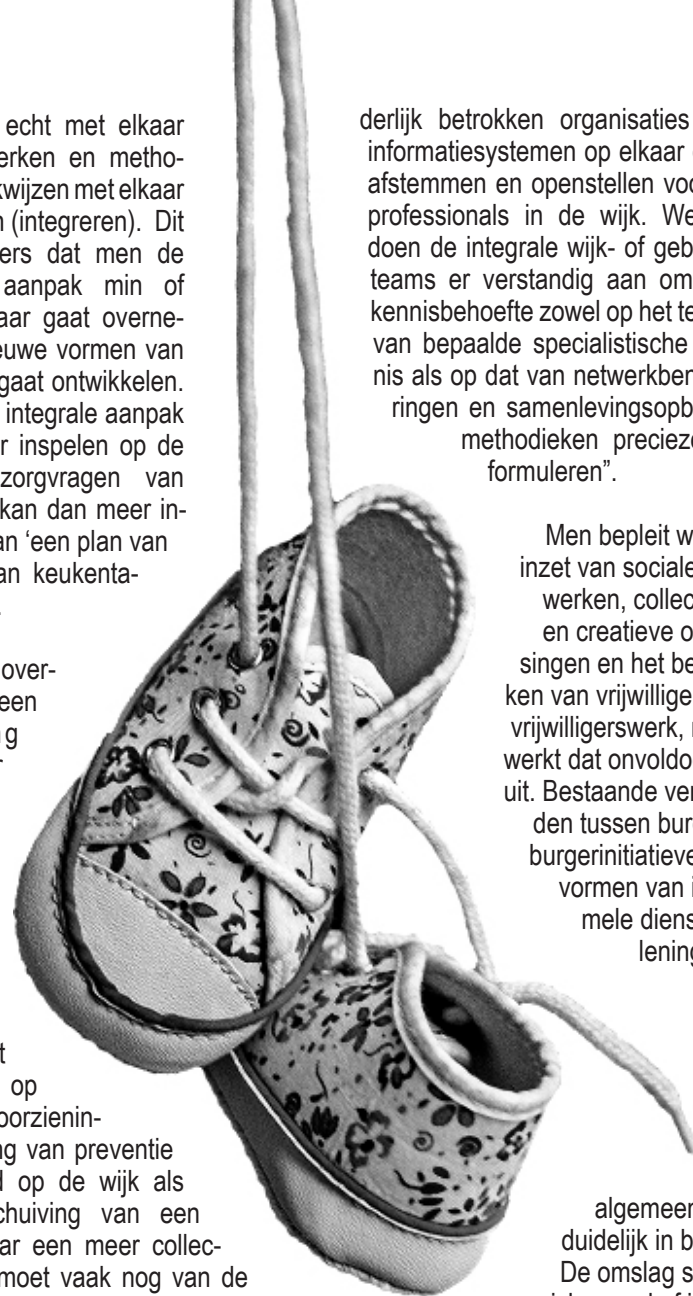
niet dat men echt met elkaar gaat samenwerken en methodieken en werkwijzen met elkaar gaat verbinden (integreren). Dit betekent immers dat men de methodische aanpak min of meer van elkaar gaat overnemen en zo nieuwe vormen van hulpverlening gaat ontwikkelen. Juist door een integrale aanpak kan men beter inspelen op de (individuele) zorgvragen van burgers. Men kan dan meer inhoud geven aan 'een plan van aanpak' en aan keukentafelgesprekken.

Ook blijkt niet overal sprake van een verschuiving van zorg naar welzijn. De concrete werkprocessen komen lang niet overeen met de nadruk die wordt gepropageerd op collectieve voorzieningen, het belang van preventie en gerichtheid op de wijk als geheel. Verschuiving van een individuele naar een meer collectieve aanpak moet vaak nog van de grond komen. Er blijkt vaak nog sprake van meer onderlinge concurrentie en onderlinge verschillen dan van integratie. "De lakmoesproef voor het welslagen van meer integrale werkwijzen is onder meer gelegen in de vraag af de afzon-

derlijk betrokken organisaties hun informatiesystemen op elkaar gaan afstemmen en openstellen voor de professionals in de wijk. Wellicht doen de integrale wijk- of gebiedsteams er verstandig aan om hun kennisbehoefte zowel op het terrein van bepaalde specialistische kennis als op dat van netwerkbenaderingen en samenlevingsopbouwmethodieken preciezer te formuleren".

Men bepleit wel de inzet van sociale netwerken, collectieve en creatieve oplossingen en het betrekken van vrijwilligers en vrijwilligerswerk, maar werkt dat onvoldoende uit. Bestaande verbanden tussen burgers, burgerinitiatieven en vormen van informele dienstverlening zijn over het

algemeen niet duidelijk in beeld. De omslag speelt zich vooral af in het professionele veld en tussen organisaties. "De vraag is of daar van begin af aan burgers/burgergroepen bij betrokken dienen te zijn en op welke wijze dit dan gestalte dienen te

krijgen. Kunnen burgers deel uitmaken van een integraal wijkteam?”

De vraag is ook of individuele hulpverlening en collectieve hulpverlening beide uit moeten gaan van hetzelfde team. Hier worden door gemeenten verschillende keuzes gemaakt. Individuele ondersteuning en sociaal makelaarschap worden in Utrecht gezien als duidelijk te onderscheiden deskundigheden en daarom los van elkaar georganiseerd. Wel wordt gesproken over samenwerking en afstemming. In andere gemeenten wordt juist ingezet op een verbinding tussen beide kerntaken in hetzelfde team. Samenwerking en afstemming tussen professionals die meer gericht zijn op individuele hulpverlening en (opbouw)werkers die meer gericht zijn op de hele wijk en op collectieve aanpak worden dan van belang geacht.

Het blijkt dus dat onderling overleg tussen professionals kan leiden tot uiteenlopende keuzes in het uitvoerende werk. In wijkteams zullen op grond van verschillende kennisgebieden afwegingen moeten worden gemaakt. De vraag is ook of de teams op basis van dit overleg onder meer van de gemeente de vrijheid krijgen zelfstandig te kunnen functioneren. Maar ook of op deze wijze binnen de teams nieuwe kennisgebieden en aanpak kunnen ontstaan, bijvoorbeeld door het onderling bespreken van probleemgevallen. Binnen het hele sociale domein komen sociale professionals die actief zijn binnen zorg, welzijn en wonen meer op elkaars terrein en zullen oude grenzen tussen disciplines worden geslecht. Uitvoerende professionals moeten een ruimer mandaat krijgen. Van belang is

ook, dat meer nadruk wordt gelegd op burgerinitiatieven en zelforganisaties. Er moet een nieuw type teamleider ontstaan, die én een grotere nadruk legt op burgerinitiatieven én op een groter mandaat voor uitvoerende professionals in onderlinge samenhang. Dit staat op gespannen voet met de huidige organisatiebelangen van de organisaties, waaruit de professionals afkomstig zijn.

Op dit moment kan men drie prototypen van wijkgericht werken onderscheiden:

1. Netwerkmiddel. Professionals van verschillende organisaties bespreken de voorkomende problemen in een wijk en maken met elkaar afspraken over de aanpak.

2. Front-backofficemiddel. Het Wmo-loket inventariseert hulpvragen en bespreekt deze met de professionals van verschillende organisaties. Deze professionals houden kantoor in één locatie en werken met elkaar samen.

3. Teammodel. Professionals vanuit specifieke organisaties worden gedelegeerd naar een gemeenschappelijk team, dat feitelijk als generalist werkt. Hierdoor wordt versnippering tegengegaan en tevens nadruk gelegd op de eigen mogelijkheid van de burgers

Kortom, de ontwikkeling van wijkteams staat nog in de kinderschoenen. Er zullen nog vele vragen moeten worden beantwoord:

Wat verstaat men onder ‘integraal’ werken?

Hoe verhoudt zich individueel werken en collectief werken?

Wat is precies de rol van de burgers?

Hoe kan formele en informele hulpverlening worden geïntegreerd?

Hoe ontwikkelt zich het kennisniveau en de methodologische aanpak?

Hoe moeten teams worden samengesteld en aangestuurd?

Hoe effectief is de nieuwe wijze van werken?

Veel van deze vragen zullen ook op gemeentelijk niveau beantwoord moeten

worden, wil de gemeente de regierol op zinvolle wijze kunnen invullen.

Bron: V. de Waal, J. Binkhorst en I. Scheijmans, De ontwikkeling van nieuwe vormen van integraal wijkgericht werken; voortgangsrapportage integraal wijkgericht werken in Utrecht, Zeist, Wijk bij Duurstede en Nieuwegein, Utrecht, Kenniscentrum Sociale Innovatie Hogeschool Utrecht, 2014.

INVOERING VERNIEUWEND WELZIJN

De Adviescommissie Ouderenbeleid Stad Utrecht (ACO) heeft op 24 juni een advies aan het College gegeven m.b.t. het invoeren van vernieuwend welzijn. Zij is van oordeel, dat in dat kader in ieder geval aandacht moet zijn voor voorzieningen/activiteiten tegen sociaal isolement en voor communicatie/informatie oudere bewoners.

De inzet op meer zelfredzaamheid en zelfstandig deelnemen aan de samenleving is voor veel ouderen niet (meer) weggelegd, zeker ook ouderen van niet Nederlandse afkomst. Bij de implementatie van vernieuwend welzijn dient dan ook in hoge mate rekening te worden gehouden met de behoefte bij ouderen aan goede (welzijns)voorzieningen. Bijvoorbeeld het in standhouden

van ontmoetingsplekken en ondersteuning voor ouderen, en van (de aandacht van) medewerkers van de Wijkwelzijnsorganisaties voor het welbevinden van ouderen.

De ACO sluit hierbij aan bij een brief van het COSBO van 25 maart. Volgens de COSBO vrezten veel ouderen dat met het vernieuwend welzijn niet tegemoet wordt gekomen aan hun wensen. Ouderen zijn best bereid zelf problemen op te lossen, maar het vermogen dat vorm te geven is niet eindeloos. Binnen het welzijnswerk zorgen medewerkers vaak dat geen mensen tussen de wal en het schip vallen. Deze medewerkers treden vaak verbindend op en zorgen met een beperkt aantal uren voor een groot effect op het welbe-